

Instytut Pamięci Narodowej

<https://ipn.gov.pl/pl/aktualnosci/13479,70-rocznica-wysiedlen-na-Zamojszczyznie-Zamosc-2730-listopada-2012.html>

14.03.2026, 18:39

70. rocznica wysiedleń na Zamojszczyźnie - Zamość, 27-30 listopada 2012

27.11.2012

Event Name 70. rocznica wysiedleń na Zamojszczyźnie - Zamość, 27-30 lis
Start Date 27th Nov 2012
End Date 30th Nov 2012
Duration 4 days

Description

- Agnieszka Jaczyńska, *Aktion Zamosc*, „pamięć.pl” nr 8/2012
 - [1942-1943 Wysiedlenia Zamojszczyzny – dodatek do „Gazety Wyborczej” z 23 listopada 2012](#)
- W związku z 70. rocznicą wysiedleń na Zamojszczyźnie Instytut Pamięci Narodowej Oddział w Lublinie zorganizował w dniach 27–30 listopada 2012 r. cykl wydarzeń upamiętniających tamten tragiczny czas.
- Współorganizatorami obchodów rocznicowych są Prezydent Miasta Zamościa Marcin Zamoyski, Polski Związek Byłych Więźniów Politycznych Hitlerowskich Więzień i Obozów Koncentracyjnych, Zarząd Okręgu w Zamościu. Honorowy Patronat nad uroczystościami objął Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej Bronisław Komorowski.
- Współpraca: Fundacja Polsko-Niemieckie Pojednanie oraz Muzeum Zamojskie w Zamościu.
- 27 listopada, godz. 14.00 – Rynek Solny w Zamościu – uroczyste otwarcie wystawy „Sonderlaboratorium SS Zamojszczyzna »pierwszy obszar osiedleńczy w Generalnym Gubernatorstwie«”.
- Wystawa „Sonderlaboratorium SS. Zamojszczyzna »pierwszy obszar osiedleńczy w Generalnym Gubernatorstwie«”, opowiada nie tylko o przygotowaniu, przebiegu, charakterze Aktion Zamosc, ale również o nieplanowanych przez okupanta niemieckiego zjawiskach, które ona wywołała: organizowaniu pomocy dla wysiedlanej ludności Zamojszczyzny, podjęciu cywilnego i zbrojnego oporu w jej obronie przez struktury Polskiego Państwa Podziemnego. Integralną częścią tego obrazu jest los niemieckich osadników, sprowadzonych na Zamojszczyznę w ramach budowania „bastionu niemieckości”, jak też powojenne próby osądzenia zbrodni niemieckich, podjęte przez międzynarodowe i polskie sądownictwo. Zadaniem wystawy jest ukazanie szczególnego charakteru wydarzeń na Zamojszczyźnie oraz umiejscowienia ich w kontekście nazistowskich planów budowania w Europie „nowego ładu etnicznego”. Scenariusz: Agnieszka Jaczyńska, Koncepcja plastyczna: Magdalena Śladecka
- Szczegółowy przebieg uroczystości:
- 10.30 Zbiórka pocztów sztandarowych i uczestników uroczystości w bramie koszar ul. J. Piłsudskiego
 - 11.00 Uroczysta msza św. w kościele pod wezwaniem św. Michała Archanioła w Zamościu, ul. J. Piłsudskiego
 - 12.30 Uroczystość przy pomniku Ofiar Faszyzmu, ul. J. Piłsudskiego
- ceremoniał wojskowy
- składanie kwiatów
- 14.00 Otwarcie wystawy plenerowej „Sonderlaboratorium SS. Zamojszczyzna »pierwszy obszar osiedleńczy w Generalnym Gubernatorstwie«”, Rynek Solny
 - 14.30 Promocja albumu [„Sonderlaboratorium SS. Zamojszczyzna »pierwszy obszar osiedleńczy w Generalnym Gubernatorstwie«”](#), Muzeum Zamojskie w Zamościu (Sala Koncertowa), ul. Ormiańska
- 28–30 listopada, Sala Consulatatus (Ratusz Zamojski, Rynek Wielki 13) – międzynarodowa konferencja naukowa „Wysiedlenia jako narzędzie polityki ludnościowej w Europie XX wieku”
- Celem konferencji jest ukazanie polityki ludnościowej w Europie XX wieku. Ważnym zjawiskiem społecznym stały się wówczas migracje, w tym wymuszone określoną polityką (rasową, klasową, zmianą granic poszczególnych państw lub względami utylitarnymi) przemieszczenia wielkich rzesz ludności. Na tym tle zostały również ukazane wydarzenia związane z Niemiecką Akcją Wysiedleńczą na Zamojszczyźnie (1942–1943). Dlatego nasza sesja składała się z czterech bloków poświęconych wysiedleniom jako zjawisku demograficznemu, okupacyjnej polityce wysiedleń na Ziemiach Polskich (niemieckiej i sowieckiej) oraz wysiedleniom i przesiedleniom w Europie Środkowej i Wschodniej, prowadzonym po zakończeniu II wojny światowej. Jedną z części dotyczyła losu ludności Zamojszczyzny i akcji wysiedleńczej jako ważnego elementu realizacji Generalplan Ost.
- PROGRAM KONFERENCJI
- 28 listopada 2012 r. (środa)
- 9.00–9.30 Otwarcie konferencji i powitanie gości
- Blok I: Wysiedlenia jako zjawisko demograficzne
(prowadzenie: prof. Dariusz Stola – ISP PAN, Collegium Civitas)
- 9.30–9.50 prof. Krystyna Romaniszyn (UJ) – *Migracje w XX wieku – kwestie terminologiczne i metodologiczne*
 - 9.50–10.10 dr Ingo Haar (Uniwersytet Wiedeński) – *Model totalitarnych wysiedleń (próba rekonstrukcji)*
 - 10.10–10.30 prof. Grzegorz Janusz (UMCS) – *Etniczność jako przyczyna przesiedleń w XX wieku*
 - 10.30–10.50 prof. Piotr Eberhardt (Inst. Geografii PAN) – *Polityczne migracje na ziemiach polskich 1939–1950*
 - 10.50–11.20 prof. Marek Okólski (Uniwersytet Warszawski) – *Rola migracji w kształtowaniu przemian ludnościowych na ziemiach polskich (w perspektywie XX wieku)*
- Blok II: Generalplan Ost a Zamojszczyzna
(prowadzenie: prof. Rafał Wnuk – KUL, Muzeum II Wojny Światowej)
- Cz. I
- 12.10–12.30 prof. Isabel Heinemann (Uniwersytet Münster) – *„Generalny Plan Wschodni” w praktyce. Wysiedlenia na Zamojszczyźnie a narodowo-socjalistyczne plany przesiedleńcze*
 - 12.30–12.50 Klaus Dönecke (Polizeipräsidium Düsseldorf) – *Udział Rezerwowego Batalionu Policji z Essen w akcji wysiedleń na Zamojszczyźnie*
 - 12.50–13.10 Mariusz Zajczkowski (IPN Lublin, ISP PAN) – *Ukraiński wątek niemieckiej akcji kolonizacyjnej na Zamojszczyźnie*
- Cz. II
- 15.00–15.20 Helena Kubica (Państwowe Muzeum Auschwitz-Birkenau) – *Losy ludności Zamojszczyzny w obozie koncentracyjnym Auschwitz*
 - 15.20–15.40 dr Janina Kiełboń (Państwowe Muzeum na Majdanku) – *Wysiedleńcy z Zamojszczyzny w obozie koncentracyjnym na Majdanku*
 - 15.40–16.00 dr Beata Kozaczyńska (Uniwersytet Przyrodniczo-Humanistyczny w Siedlcach) – *Losy dzieci polskich wysiedlonych z Zamojszczyzny do dystryktu warszawskiego (1942–1945)*
 - 16.00–16.20 dr Janusz Kłapeć (UMCS) – *Losy ludności „pozostawionej” na Zamojszczyźnie w trakcie wysiedleń na podstawie dokumentów Rady Głównej Opiekuńczej*
- Cz. III
- 17.20–17.40 Przemysław Sypniewski (Fundacja Polsko-Niemieckie Pojednanie) – *W czym Archiwum Fundacji Polsko-Niemieckie Pojednanie oraz program Straty Osobowe mogą być pomocne w badaniach nad losami wysiedlonych z Zamojszczyzny?*
 - 17.40–18.00 dr hab. Tomasz Chinciński, Tomasz Rabant (Muzeum II Wojny Światowej) – *Prezentacja niemieckich i sowieckich wysiedleń i deportacji ludności z lat 1939–1945 na wystawie stałej Muzeum II Wojny Światowej w Gdańsku*
- 29 listopada 2012 r. (czwartek)
- Blok III: Okupacyjna polityka wysiedleń na ziemiach polskich
(prowadzenie: prof. Marek Wierzbicki – KUL, Del. IPN w Radomiu)
- Cz. I
- 9.00–9.20 prof. Maria Rutowska (Instytut Zachodni Poznań) – *Model wysiedleń niemieckich na przykładzie Kraju Warty*
 - 9.20–9.40 prof. Andrzej Gąsiorowski (Uniwersytet Gdański) – *Wysiedlenia i ruchy ludnościowe na Pomorzu Gdańskim w latach 1939–1945*
 - 9.40–10.00 dr Mirosław Sikora (IPN Katowice) – *Przebudowa etniczna, demograficzna i gospodarcza polskich ziem wcielonych do III Rzeszy na przykładzie prowincji śląskiej/górnośląskiej*
 - 10.20–10.40 dr Agnieszka Luczak (IPN Poznań) – *Wysiedlenia ziemian w Wielkopolski podczas okupacji*
 - 10.40–11.00 Barbara Męczykowska (IPN Gdańsk) – *Model wysiedleń niemieckich na przykładzie losu gdynian*
 - 11.00–11.20 dr Sebastian Piątkowski (Del. IPN Radom) – *Dystrykt radomski jako obszar realizacji niemieckiej polityki wysiedleń w GG*
- Cz. II
- 15.00–15.20 prof. Pavel Polian (Uniwersytet Moskiewski, Uniwersytet Alberta-Ludwiga we Freiburgu Bryzgowijskim) – *Sowiecka polityka okupacyjna a migracje przymusowe (deportacje) ludności na ziemiach polskich w okresie II wojny światowej*
 - 15.20–15.40 prof. Bogdan Musiał (Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego) – *Wysiedlenia jako narzędzie polityki w okresie stalinowskim w latach 1941–1945 na przykładzie terenów Związku Radzieckiego w granicach przed 1939 r.*
 - 15.40–16.00 prof. Rafał Wnuk (KUL, Muzeum II Wojny Światowej) – *Niemieckie i sowieckie wysiedlenia na okupowanych ziemiach polskich – próba porównania*
- 16.50–17.50 Panel dyskusyjny: Edukacja i pamięć – prof. Tobiasz Weger (Uniwersytet w Oldenburgu); dr hab. Piotr Majewski (Muzeum II Wojny Światowej); dr Łukasz Kamiński (IPN-KŚZpNP)
- 30 listopada (piątek)
- Blok IV: Wysiedlenia i przesiedlenia po II wojnie światowej
(prowadzenie: dr Sławomir Łukasiewicz – IPN Lublin, KUL)
- Cz. I
- 9.00–9.20 dr hab. Janusz Wróbel (IPN Łódź) – *W cieniu Jałty. Teoria i praktyka powojennej repatriacji na wschodzie i zachodzie*
 - 9.20–9.40 dr hab. Piotr Majewski (Muzeum II Wojny Światowej) – *Droga do wysiedleń Niemców z Czechosłowacji (geneza dekretów Beneša)*
 - 9.40–10.00 prof. Grzegorz Hryciuk (Uniwersytet Wrocławski) – *Ruchy ludnościowe w ZSRR po II wojnie światowej jako element polityki etnicznej*
 - 10.00–10.20 dr Tomáš Dvořák (Uniwersytet Masaryka w Brnie) – *Wysiedlenie ludności niemieckiej z terenów Czechosłowacji w latach 1945–1951*
- Cz. II
- 10.40–11.00 prof. Elżbieta Kościak (Uniwersytet Wrocławski) – *Zmiany demograficzne na Dolnym Śląsku jako skutek powojennych migracji*
 - 11.00–11.20 dr Dorota Sula (Muzeum Gross-Rosen) – *Przesiedlenia pod kontrolą państwa na przykładzie działalności PUR*
 - 11.20–11.40 dr Tomasz Osiński (IPN Lublin) – *Migracja elit jako efekt inżynierii społecznej w systemie totalitarnym. Na przykładzie polskich ziemian*
 - 11.40–12.00 prof. Jan Pisuliński (Uniwersytet Rzeszowski) – *Przesiedlenie ludności ukraińskiej w ramach akcji „Wisła” – założenia, cele, rezultaty*
- 12.40–13.40 Panel dyskusyjny: Doświadczenia wysiedleń XX a współczesna problematyka migracji
(prowadzenie: prof. Piotr Madajczyk – ISP PAN)
- prof. Ireneusz Kamiński – prawnik (Fundacja Helsińska); prof. Dariusz Stola – historyk (ISP PAN, Collegium Civitas); prof. Piotr Eberhardt – demograf (Inst. Geografii PAN); dr Dariusz Kondrakiewicz – politolog (UMCS)
- 13.40 Zamknięcie konferencji

[Poprzedni Strona](#)
[Następny Strona](#)

Lublin

WYDAWCA: WARSZAWA

AGNIESZKA JACZYŃSKA

SONDERLABORATORIUM SS ZAMOJSZCZYZNA

PIERWSZY KURS KONTAKTY W GENEZALNYM SONDERLABORATORIUM

SONDERLABORATORIUM SS. DACH ZAMOJSZCZYZNA

THE SS SONDERLABORATORIUM THE ZAMOJSZCZYZNA

IPN

AGNIESZKA JACZYŃSKA

SONDERLABORATORIUM SS ZAMOJSZCZYZNA

PIERWSZY KURS KONTAKTY W GENEZALNYM SONDERLABORATORIUM

SONDERLABORATORIUM SS. DACH ZAMOJSZCZYZNA

THE SS SONDERLABORATORIUM THE ZAMOJSZCZYZNA

IPN

THE SS SONDERLABORATORIUM THE ZAMOJSZCZYZNA

ch osadzano
owano wysiedleńców
to wcześniej przez
były głód,
ów wśród
wał H. Krumey,
ę likwidacji obozu

nt to the camp,
e Bilgoraj powiat
m former
p, hunger,
death rate
er and December,
1944 is the official
one, 31 536 people

Wartość: 100 000 zł
Wartość: 100 000 zł
Wartość: 100 000 zł
Wartość: 100 000 zł
Wartość: 100 000 zł
Wartość: 100 000 zł
Wartość: 100 000 zł
Wartość: 100 000 zł
Wartość: 100 000 zł
Wartość: 100 000 zł

Mosty i przelazki na szlaku pociągów w Łodzi, 1944 r. (fotografia z archiwum państwowego)
Mosty i przelazki na szlaku pociągów w Łodzi, 1944 r. (fotografia z archiwum państwowego)
Mosty i przelazki na szlaku pociągów w Łodzi, 1944 r. (fotografia z archiwum państwowego)

Teren obozu przesiedleńczego w Zamostku, APN.
Grounds of the DP camp in Zamostka, APN.